



«Οικονομική Διοίκηση ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού»

Τμήμα Αναπτυξιακών και Περιφερειακών Πολιτικών

Δευτέρα, 23/12/2024

Εισηγητής:

Πέτρος Ζενέλης

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας & Οικονομικών

Διεύθυνση Χρηματοοικονομικής Πολιτικής

@: pzenelis@minfin.gr



Ενότητα 2^η: Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (1/2)

- └ Σύστημα μεταφοράς φορολογικών εσόδων στους Ο.Τ.Α. βάσει συγκεκριμένων ποσοστών
- └ Συντονίζεται κεντρικά (κεντρική διοίκηση)
- └ Το ύψος τους δεν εξαρτάται από συγκυριακές πολιτικές αποφάσεις
- └ Πλεονεκτήματα Κ.Α.Π.:
 - υπολογισμός βάσει αντικειμενικών κριτηρίων
 - σύνδεση με τρέχουσα δυναμική της οικονομίας
 - δυνατότητα ετήσιου προγραμματισμού
- └ Μειονεκτήματα Κ.Α.Π.:
 - δε συνδέονται με τις παρεχόμενες υπηρεσίες/δαπάνες,
 - έλλειψη δεδομένων για δίκαιη & ορθολογική κατανομή

Ενότητα 2^η: Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (2/2)

Είσπραξη φόρων χρήσης $t-1$ από την
ΑΑΔΕ

Εκτίμηση από το Γ.Λ.Κ. της είσπραξης
φόρων χρήσης t και υπολογισμός Κ.Α.Π.

Μηνιαία προκαταβολή των Κ.Α.Π. από
το Γ.Λ.Κ. στο ΥΠΕΣ

Μηνιαία κατανομή των Κ.Α.Π. από το
ΥΠΕΣ στους Ο.Τ.Α.

Η εξειδίκευση της
κατανομής των Κ.Α.Π.
γίνεται κάθε χρόνο με
ΚΥΑ των ΥΠΕΣ – ΥΠΟΙΚ
μετά από γνώμη της
ΚΕΔΕ

Εκκαθάριση Κ.Α.Π. στο τέλος της χρήσης
 t βάσει πραγματικής είσπραξης φόρων

Ενότητα 2^η: Πηγές εσόδων Κ.Α.Π. Δήμων

Σύμφωνα με το άρθρο 259, παρ. 1 του ν.3852/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει:

A/A	Πηγή Χρηματοδότησης Κ.Α.Π. Δήμων	% επί των συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου
01	Φόρος Εισοδήματος Φ.Π. & Ν.Π. (Φ.Ε.Φ.Ν.Π.)	20%
02	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.)	12%
03	Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.)	11,3%

Αν το κόστος των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ κατά το έτος αναφοράς είναι μεγαλύτερο από τα έσοδα των Κ.Α.Π., η διαφορά καλύπτεται με αύξηση (καθορισμός με Π.Δ.) των % των Φ.Ε.Φ.Ν.Π. και Φ.Π.Α. και μείωση...

- στους αντίστοιχους κωδικούς εσόδων του Κρατικού Π/Υ, και
- στα ποσοστά των εσόδων μέσω Κ.Α.Π. των Περιφερειών

(άρθρο 259, παρ. 2 του ν.3852/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει)

Ενότητα 2^η: Κ.Α.Π. Δήμων

- └ Τα έσοδα των Κ.Α.Π. εγγράφονται στον Τακτικό Π/Υ & κατατίθενται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων
- └ Έως το 1/3 των εσόδων από το Φ.Ε.Φ.Ν.Π. διατίθεται για κάλυψη επενδυτικών δαπανών των δήμων,
- └ Τα λοιπά έσοδα διατίθενται προς κάλυψη λειτουργικών και λοιπών δαπανών του Δήμου.
- └ Με ΚΥΑ (ΥΠΕΣ-ΥΠΟΙΚ) και μετά από γνώμη της ΚΕΔΕ, καθορίζονται:
 - └ Το ύψος των εσόδων για επενδύσεις & λειτουργικές δαπάνες
 - └ Τα κριτήρια και η διαδικασία κατανομής των εσόδων βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των δήμων/κοινοτήτων (δημογραφικών, διοικητικών, οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών, γεωμορφολογικών κ.ά.)
 - └ Βαρύτητα σε πάγιες ανάγκες νησιωτικών/ορεινών δήμων

Ενότητα 2^η: Κ.Α.Π. Δήμων – Κριτήρια κατανομής (1/5)

- i. Ελάχιστο κόστος λειτουργίας – πληθυσμός
 - Ομαδοποίηση σε τρεις μεγάλες κατηγορίες
 - └ Μητροπολιτικές περιοχές (Περιφέρεια Αττικής, Πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης)
 - └ Ηπειρωτικοί Δήμοι
 - └ Νησιωτικοί Δήμοι
 - Υποκατηγορίες ανάλογα με τον πληθυσμό και χρηματοδότηση ανά κάτοικο
 - └ Δήμοι μητροπολιτικών περιοχών: €81/κάτοικο
 - └ Ηπειρωτικοί Δήμοι: €81 - €110,5/κάτοικο
 - └ Νησιωτικοί Δήμοι: €81,8 - €121,6/κάτοικο
- Συνολική στάθμιση κριτηρίου (i): ~91,50%

Ενότητα 2^η: Κ.Α.Π. Δήμων – Κριτήρια κατανομής (2/5)

ii. Έκταση

- Κατανομή ανάλογα με τον τύπο της έκτασης
 - └ Συνολική έκταση: 0,5%
 - └ Καλλιεργήσιμη έκταση: 1,0%
 - └ Δημοτικοί Βοσκότοποι & Δασική Έκταση: 0,25% έκαστη

Συνολική στάθμιση κριτηρίου (ii): 2,00%

iii. Διοικητικά – Δημοτική αποκέντρωση

- Κατανομή ανά επίπεδο συγκέντρωσης πληθυσμού
 - └ Δημοτικές ενότητες (δήμοι που συνενώθηκαν): €10χιλ/δ.ε.
 - └ Δημοτικές/τοπικές κοινότητες: €3,25χιλ/κοινότητα
 - └ Οικισμοί: €1,5χιλ/οικισμό

Συνολική στάθμιση κριτηρίου (iii): 4,00%

Ενότητα 2^η: Κ.Α.Π. Δήμων – Κριτήρια κατανομής (3/5)

- iv. Διοικητική υποστήριξη – Πρωτεύουσες νομών, επαρχιών
- Ομαδοποίηση δήμων, ανάλογα με το βαθμό διοικητικής υποστήριξης/εξυπηρέτησης άλλων δήμων, σε πέντε κατηγορίες: Α, Β, Γ, Δ και Ε με χρηματοδότηση €125χιλ, €100χιλ, €75χιλ, €50χιλ και €25χιλ αντίστοιχα.

Συνολική στάθμιση κριτηρίου (iv): 0,75%

v. Ορεινότητα

- Τα στοιχεία της ορεινότητας ανά δημοτικό διαμέρισμα δίνονται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων (πρώην Γεωργίας). Η κατανομή αφορά σε συγκεκριμένο ποσό/κάτοικο σε συνάρτηση με το συνολικό πληθυσμό του δήμου.

Συνολική στάθμιση κριτηρίου (v): ~0,75%

Ενότητα 2^η: Κ.Α.Π. Δήμων – Κριτήρια κατανομής (4/5)

vi. Νησιωτικότητα

- Χρηματοδότηση με ελάχιστο ποσό προσαυξημένο ανά κάτοικο. Επιπλέον, υφίσταται πρόσθετη χρηματοδότηση για νησιωτικούς δήμους με πληθυσμό <6.000 κατοίκων ως εξής:

Πληθυσμός (κάτοικοι)	Έως 200	201 - 500	501 – 1000	1001 – 2500	2501 – 3000	3001 – 5000	5001 - 6000
Ποσό	€160χιλ	€180χιλ	€200χιλ	€250χιλ	€300χιλ	€250χιλ	€250χιλ

Συνολική στάθμιση κριτηρίου (vi): ~1,00%

Συνολικός πίνακας κριτηρίων κατανομής και ποσοστών στάθμισης

Κριτήριο	Ελάχιστο κόστος λειτουργίας – πληθυσμός (i)	Έκταση (ii)	Διοικητικά – Δημοτική Αποκέντρωση (iii)	Διοικητική Υποστήριξη (iv)	Ορεινότητα (v)	Νησιωτικότητα (vi)	Σύνολο
%	91,50%	2,00%	4,00%	0,75%	0,75%	1,00%	100,00%

Ενότητα 2^η: Κ.Α.Π. Δήμων – Κριτήρια κατανομής (5/5)

Προτεινόμενη νέα στάθμιση κριτηρίων (ΚΕΔΕ, 2022)

Κριτήριο	Μόνιμος πληθυσμός (i)	Έκταση (ii)	Διοικητικά – Δημοτική Αποκέντρωση (iii)	Πρότυπο Κόστος Λειτουργίας (iv)	Ορεινότητα (v)	Νησιωτικότητα (vi)	Σύνολο
%	60% - 70%	14% - 18%	6,5% - 8%	7% - 8%	2,3 % - 2,7%	1,7% - 1,9%	100,00%

Βασικές παραδοχές

- Κανένας δήμος δεν θα πάρει λιγότερα από ότι έπαιρνε
- Δεν λαμβάνονται υπόψη οι υφιστάμενες κατανομές που έχουν ενσωματωθεί στους ΚΑΠ (εκκίνηση εκ του μηδενός)
- Έχει συμπεριληφθεί η πρόσθετη κατανομή σε νησιωτικούς και ορεινούς ΟΤΑ.
- Δεν λήφθησαν υπόψη οι έκτακτες κατανομές του 2022
- Τα σενάρια προβλέπουν αύξηση των ΚΑΠ κατά €300εκ

Ενότητα 2^η: Κ.Α.Π. Δήμων – Κατανομή από το ΥΠΕΣ

1. Τακτική κατανομή: για κάλυψη λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών των δήμων
2. Ειδικές κατανομές: για κάλυψη δαπανών συγκεκριμένων δημοτικών υπηρεσιών
 - i. Λειτουργικά έξοδα σχολείων
 - ii. Μισθώματα ακινήτων σχολικών μονάδων και υπηρεσιών
 - iii. Μισθοδοσία προσωπικού καθαριότητας σχολείων κ.ά.
3. Για την κάλυψη επενδυτικών δαπανών (έως 1/3 Φ.Ε.Φ.Ν.Π.). Διακρίνονται σε:
 - i. Τακτική κατανομή για έργα και επενδυτικές δραστηριότητες
 - ii. Λοιπές ειδικές κατανομές για την επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων και για την πυροπροστασία

Ενότητα 2^η: Κ.Α.Π. Δήμων – Εξέλιξη

- Το σύστημα κατανομής των ΚΑΠ με βάση το ελάχιστο κόστος λειτουργίας των ΟΤΑ (2000) εφαρμόστηκε ουσιαστικά μόνο τα δύο πρώτα χρόνια.
- Στη συνέχεια ενσωματώθηκαν αθροιστικά διάφορες επιχορηγήσεις για:
 - i. νησιωτικούς ΟΤΑ και ΟΤΑ από συνένωση,
 - ii. βρεφονηπιακούς – παιδικούς σταθμούς,
 - iii. δαπάνες μισθοδοσίας μεταταχθέντων υπαλλήλων,
 - iv. προσαρμογή στις πληθυσμιακές μεταβολές κ.ά.
- Τα τελευταία χρόνια, πέραν των πληθυσμιακών μεταβολών, υπήρξαν σημαντικές αλλαγές στα οικονομικά των δήμων και στις αρμοδιότητες τους που επιβάλλουν την αναπροσαρμογή του τρόπου κατανομής των ΚΑΠ.

Ενότητα 2^η: Πηγές εσόδων Κ.Α.Π. Περιφερειών

Σύμφωνα με το άρθρο 260, παρ. 1 του ν.3852/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει:

A/A	Πηγή Χρηματοδότησης Κ.Α.Π. Περιφερειών	% επί των συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου
01	Φόρος Εισοδήματος Φ.Π. & Ν.Π. (Φ.Ε.Φ.Ν.Π.)	2,4%
02	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.)	4%

Αν το κόστος των αρμοδιοτήτων των Περιφερειών κατά το έτος αναφοράς είναι μεγαλύτερο από τα έσοδα των Κ.Α.Π., η διαφορά καλύπτεται με αύξηση (καθορισμός με Π.Δ.) των % των Φ.Ε.Φ.Ν.Π. και Φ.Π.Α. και μείωση...

- στους αντίστοιχους κωδικούς εσόδων του Κρατικού Π/Υ, και
- στα ποσοστά των εσόδων μέσω Κ.Α.Π. των Δήμων

(άρθρο 260, παρ. 2 του ν.3852/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει)

Ενότητα 2^η: Κ.Α.Π. Περιφερειών – Κατανομή από το ΥΠΕΣ

1. Τακτική κατανομή: για κάλυψη λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών των Περιφερειών
2. Ειδικές κατανομές: για κάλυψη δαπανών συγκεκριμένων υπηρεσιών όπως:
 - i. Διατροφικό επίδομα (νεφροπαθείς, μεταμοσχευμένους κ.ά.)
 - ii. Μεταφορά μαθητών
 - iii. Πρόγραμμα δακοκτονίας κ.ά.
3. Για την κάλυψη επενδυτικών δαπανών (έως 1/3 Φ.Ε.Φ.Ν.Π.).

Αφορά κυρίως δαπάνες για τη βελτίωση, τη συντήρηση και την αποκατάσταση του οδικού δικτύου αρμοδιότητας των Περιφερειών.

Ενότητα 2^η: Κ.Α.Π. – Περιορισμοί

- Το συνολικό ποσό των Κ.Α.Π. Δήμων και Περιφερειών μειώνεται κατά το ποσό απόδοσης των περιλαμβανομένων στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (Μ.Π.Δ.Σ.) παρεμβάσεων, που αφορούν στους Ο.Τ.Α. (π.χ. μη επιστρεπτέα επιχορήγηση σε μικρές/πολύ μικρές επιχειρήσεις μέσω των Ο.Τ.Α.)
- Το συνολικό ποσό που μεταβιβάζεται κατ' έτος από τον Τακτικό Π/Υ στους Δήμους και τις Περιφέρειες δεν μπορεί να υπερβαίνει τα €3.758.000.000 (από 01/01/2024, σύμφωνα με το άρθρο 44, ν.5000/2022).
- Με τη μεταφορά της αρμοδιότητας της πληρωμής των προνοιακών επιδομάτων στον ΟΠΕΚΑ, οι αντίστοιχοι πόροι μεταφέρθηκαν στον Π/Υ του εν λόγω φορέα.

Ενότητα 2^η: Κ.Α.Π. – Περιορισμοί

Σύμφωνα με το άρθρο 259 του ν.3852/2010 και κατά την παρ.4, άρθρο 38 του ν.3986/2011 όπως τροποποιήθηκε με την παρ.1 άρθρου 44 Ν.5079/2023 με ισχύ από 01/01/2024:

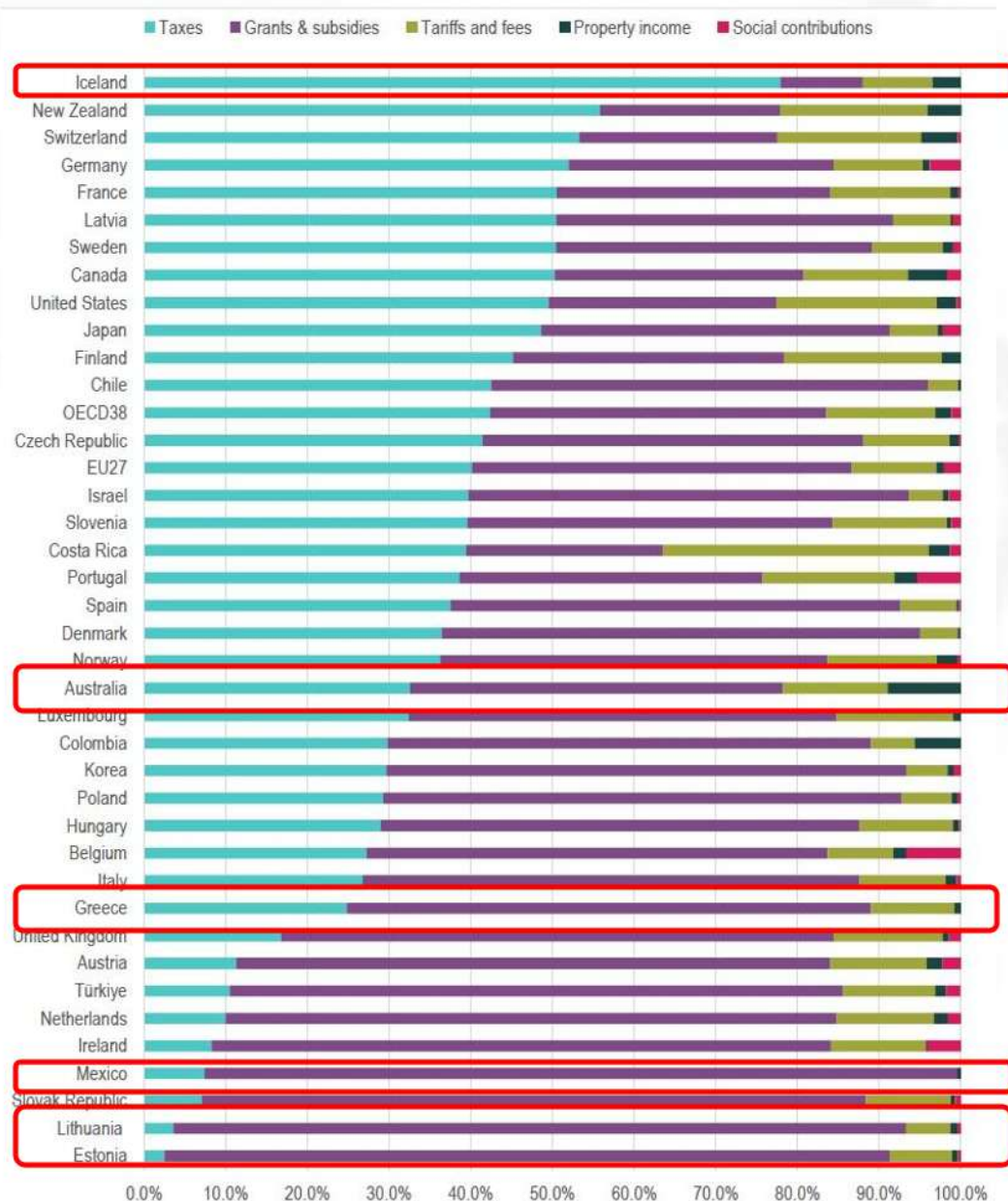
*«4. Το συνολικό ποσό των προβλεπόμενων στα άρθρα 259 και 260 του ν. 3852/2010 Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ) των Δήμων και Περιφερειών μειώνεται κατά το ποσό απόδοσης των περιλαμβανομένων στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής παρεμβάσεων, που αφορούν τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το συνολικό ποσό που μεταβιβάζεται κατ' έτος, σύμφωνα με τα άρθρα 259 και 260 του ν. 3852/2010, από τον Τακτικό Προϋπολογισμό στους Δήμους και τις Περιφέρειες δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τρία δισεκατομμύρια επτακόσια πενήντα οκτώ εκατομμύρια ευρώ **(3.758.000.000 €)**.»*

Ενότητα 2^η: ΚΑΠ - Εισηγητική Έκθεση Π/Υ 2024

Μεταβιβάσεις από τον τακτικό Π/Υ (2024) στους ΟΤΑ Α' & Β' βαθμού (ΥΠΕΘΟΟ, 2023)

Κατηγορία	2023	2024
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
A. Μεταβιβάσεις σε ΟΤΑ α' βαθμού - Δήμοι (I + II + III + IV)	2.376,1	2.392,0
I. Αποδόσεις ΚΑΠ Δήμων (α + β + γ)	2.084,0	2.224,3
α. Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί του φόρου προστιθέμενης αξίας	868,0	913,0
β. Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί των καθαρών συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων	1.116,0	1.211,3
γ. Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί του ΕΝΦΙΑ	100,0	100,0
II. Ειδική επιχορήγηση σε ΟΤΑ α' βαθμού	161,4	161,7
III. Λοιπές αποδόσεις σε ΟΤΑ α' βαθμού	9,7	5,2
IV. Λοιπές επιχορηγήσεις σε ΟΤΑ α' βαθμού	121,0	0,8
α. Επιχορήγηση του ΥΠΕΣ στον ΕΟΑΝ για την εξόφληση υποχρεώσεων τέλους ταφής αστικών αποβλήτων, που όφειλαν οι ΟΤΑ α' βαθμού για το έτος 2022	60,0	-
β. Επιχορήγηση για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ενεργειακής κρίσης	25,0	-
γ. Εκλογές 2023 (εθνικές και αυτοδιοικητικές)	20,0	-
δ. Λοιπές (ναυαγοσωστική κάλυψη, βοηθήματα ένδειας και φυσικών καταστροφών, δαπάνες καθαριότητας σε ΔΙΕΚ, ΣΔΕ, επιχορήγηση Εθνικού Κήπου)	16,0	0,8
B. Μεταβιβάσεις σε ΟΤΑ β' βαθμού - Περιφέρειες (I + II)	710,7	733,7
I. Αποδόσεις ΚΑΠ Περιφερειών (α + β)	696,6	733,7
α. Απόδοση στις Περιφέρειες ποσοστού επί του φόρου προστιθέμενης αξίας	246,0	255,6
β. Απόδοση στις Περιφέρειες ποσοστού επί των καθαρών συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων ¹	450,6	478,1
II. Λοιπές επιχορηγήσεις σε ΟΤΑ β' βαθμού	14,1	0,0
Εκλογές 2023 (εθνικές και αυτοδιοικητικές)	14,1	
Γ. Σύνολο αποδόσεων ΚΑΠ ΟΤΑ α' και β' βαθμού (A.I + B.I)	2.780,6	2.958,0
Δ. Σύνολο μεταβιβάσεων από τον τακτικό προϋπολογισμό του ΥΠΕΣ (A + B)	3.086,8	3.125,7

Ενότητα 2^η: Χρηματοδότηση ΟΤΑ (Ο.Ο.Σ.Α. & ΕΕ, 2020)



- i. Έσοδα κυρίως από **φόρους** για την Ισλανδία (~80%)
- ii. Έσοδά κυρίως από **επιχορηγήσεις** για Μεξικό (~93%), Λιθουανία & Εσθονία (~90%).
- iii. Περιορισμένα έσοδα από **προσόδους ακίνητης περιουσίας** (<5%, εξαίρεση η Αυστραλία ~9%)
- iv. Σε λίγες χώρες και σε μικρό ποσοστό χρηματοδοτούνται οι ΟΤΑ από **κοινωνικές εισφορές**.
- v. Οι **ελληνικοί ΟΤΑ**, σε ποσοστό ~89%, χρηματοδοτούνται από τακτικές/έκτακτες επιχορηγήσεις (~64%) και φόρους (~25%). Οι αντίστοιχοι μ.ό. για ΕΕ και Ο.Ο.Σ.Α. είναι ~86% (~40% & 46%) και ~84% (~42% & 42%).

Ενότητα 2^η: Χρηματοδότηση Επενδύσεων ΟΤΑ

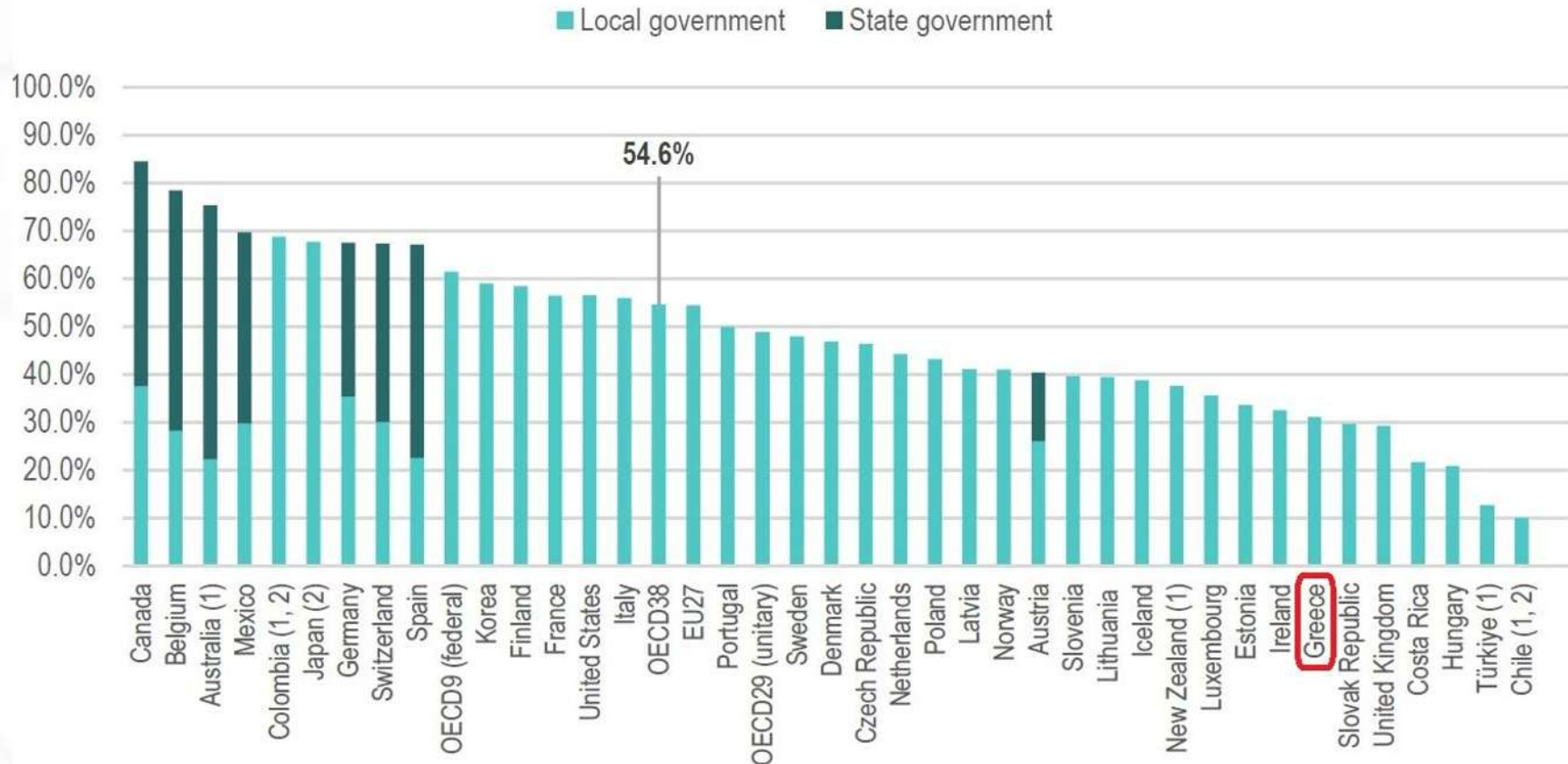
Οι τοπικές δημόσιες επενδύσεις...

- στοχεύουν κυρίως, μέσω της αναπτυξιακής διαδικασίας και του εκσυγχρονισμού του κράτους, σε χωρική ενίσχυση της απασχόλησης και του εισοδήματος.
- έχουν ταχύτερο βαθμό απορρόφησης και αμβλύνουν τις περιφερειακές ανισότητες.

Τα επενδυτικά προγράμματα των ΟΤΑ χρηματοδοτούνται από..

- το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)
- Διεθνείς/Ευρωπαϊκούς οργανισμούς ή προγράμματα
- ίδια έσοδα
- επιχορηγήσεις από τον τακτικό Π/Υ
- δανεισμό

Ενότητα 2^η: Επενδύσεις ΟΤΑ (Ο.Ο.Σ.Α. & ΕΕ, 2020)



- i. Η συντριπτική πλειονότητα των επενδύσεων σε τοπικό επίπεδο πραγματοποιείται αποκλειστικά από τους ΟΤΑ.
- ii. Μόνο το ~31% των δημοσίων επενδύσεων στην Ελλάδα αφορούν σε τοπικό επίπεδο με το μ.ό. για την ΕΕ και τον Ο.Ο.Σ.Α. να ανέρχεται σε ~55%.

Ενότητα 2^η: Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

Διακρίνεται σε α) εθνικό & β) συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα.

- Το μεγαλύτερο μέρος του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους αφορά στο Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2021-2027 και την ολοκλήρωση των έργων του ΕΣΠΑ (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης) 2014-2020.

Κυριότερα συγχρηματοδοτούμενα ΠΔΕ

- Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ)
- Τομεακά προγράμματα (π.χ. Μεταφορές, Έξυπνες πόλεις κ.ά.)
- Έργα του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης & Ένταξης (AMIF) και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας
- Πρόγραμμα Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής

ΠΔΕ που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους

- Αντιμετώπιση λειψυδρίας, πρόληψη και αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών, διαχείριση απορριμμάτων κ.ά. (ΥΠΕΣ)
- Οδοποιία, συντήρηση/βελτίωση οδικού δικτύου (Περιφέρειες)

Ενότητα 2^η: Διεθνή/Ευρωπαϊκά Προγράμματα

Αφορά σε πόρους που μπορεί να αντληθούν απευθείας από ένα ευρωπαϊκό/διεθνές πρόγραμμα ή Οργανισμό όπως:

- Horizon Europe (2021-2027) για την έρευνα και την καινοτομία,
- Connecting Europe Facility για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα,
- Competitiveness of Enterprises & SMEs (COSME) για την εξωστρέφεια και την πρόσβαση σε νέες αγορές (πλέον Single Market Programme – SPM, 2021-2027).
- LIFE για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή
- Creative Europe:στήριξη πολιτιστικού και οπτικοακουστικού τομέα
- Employment & Social Innovation (EaSI) για την απασχόληση. Την περίοδο 2021-27 αποτελεί άξονα του European Social Fund+ (ESF+)
- Erasmus+ για τη στήριξη της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού
- EU4Health κ.ά.

Ενότητα 2^η: Επενδύσεις – Λοιπές πηγές πόρων

- Επενδύσεις ΟΤΑ από ίδια έσοδα
 - └ έσοδα που δεν έχουν ειδικό χαρακτήρα ή δεν δεσμεύονται για συγκεκριμένο σκοπό και μπορούν να επενδυθούν και/ή
 - └ έσοδα όπως το Τέλος Ακίνητης Περιουσίας (ΤΑΠ), το 50% του οποίου δαπανάται υποχρεωτικά σε αποζημιώσεις ρυμοτομήσεων ή απαλλοτριώσεων και αγορά ακινήτων.
- Επιχορηγήσεις από τον τακτικό Π/Υ για επενδύσεις ΟΤΑ
 - └ έσοδα γενικής χρήσης που μπορούν να δαπανηθούν σε επενδυτικά προγράμματα ή/και επενδυτικές δράσεις
- Επενδύσεις ΟΤΑ μέσω δανεισμού
 - └ Δυνατότητα δανεισμού από εγχώρια ή αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα

Ενότητα 2^η: Δημοσιονομική Αποκέντρωση (1/2)

Η έννοια της Δημοσιονομικής Αποκέντρωσης αφορά στο βαθμό ελευθερίας που παρέχει η Κεντρική Διοίκηση στους ΟΤΑ να αποφασίσουν για το πώς θα χρηματοδοτήσουν τις ανάγκες των δημοτών/πολιτών τους.

Συγκεκριμένα η εφαρμογή της Δημοσιονομικής Αποκέντρωσης αφορά σε αποφάσεις των ΟΤΑ σχετικά με:

- Επιβολή ή κατάργηση φόρων, τελών, εισφορών ή/και δικαιωμάτων
- Έλεγχο και προσδιορισμό φορολογικού συντελεστή
- Οριοθέτηση της φορολογικής βάσης και απαλλαγές, εξαιρέσεις ή εκπτώσεις.

Ενότητα 2^η: Δημοσιονομική Αποκέντρωση (2/2)

Οι ΟΤΑ θα πρέπει να στηρίζονται, σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο βαθμό, σε ίδια έσοδα κυρίως για...

- την εξασφάλιση της μέγιστης δυνατής αυτονομίας
- τη διασφάλιση διαφάνειας
- την ενεργοποίηση πόρων και τη μόχλευση¹ αυτών
- τη βιώσιμη ανάπτυξη
- την αποφυγή πολιτικών επιρροών και
- το βέλτιστο δυνατό οικονομικό προγραμματισμό

Η δημοσιονομική αυτονομία σε επίπεδο ΟΤΑ ενισχύεται όταν...

- οι τοπικές αρχές ελέγχουν τον τοπικό φορολογικό συντελεστή και
- τα έσοδα δεν προέρχονται σε μεγάλο ποσοστό από επιχορηγήσεις

¹Η μόχλευση (leverage) είναι ένα επενδυτικό μοντέλο σύμφωνα με το οποίο απαιτείται από τον επενδυτή να καταβάλει μόνο ένα μέρος της συνολικής αξίας της θέσης που επιθυμεί να λάβει.

Ενότητα 2^η: Κρατικές επιχορηγήσεις ή Ίδια έσοδα

Ο βαθμός εξάρτησης των ΟΤΑ από τις κρατικές επιχορηγήσεις ή τα ίδια έσοδα έχει θετικά (✓) και αρνητικά χαρακτηριστικά (✗):

Κρατικές Επιχορηγήσεις:

- εξάρτηση από το Κράτος και τις οικονομικές διακυμάνσεις (✗)
- καλύτερος συντονισμός/προγραμματισμός σε εθνικό επίπεδο (✓)
- περιορισμός των περιφερειακών ανισοτήτων (✓)
- ομοιογενής εφαρμογή οικονομικών και αναπτυξιακών πολιτικών (✓)
- εφαρμογή πολιτικών περιορισμού υπερχρέωσης των ΟΤΑ (✓)

Ίδια έσοδα

- ενσωμάτωση και βαρύτητα των τοπικών ιδιαιτεροτήτων (✓)
- εξισορρόπηση αναγκών και περιθωρίων άντλησης εσόδων (✓)
- δημιουργικός ανταγωνισμός ανάμεσα στους ΟΤΑ (✓)
- πολιτικό κόστος και πελατειακές σχέσεις από τον προσδιορισμό και τη διαχείριση των ιδίων εσόδων. (✗)

Ενότητα 2^η: Ίδια έσοδα ΟΤΑ Δήμων (1/2)

Φόρος

- Υποχρεωτική καταβολή
- Δε συνδέεται με παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας

Τέλος

- Υποχρεωτική καταβολή
- Συνδέεται με παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας στο δημότη
- Το ύψος του είναι ανάλογο του κόστους της υπηρεσίας

Δικαίωμα

- Υποχρεωτική καταβολή
- Συνδέεται με συγκεκριμένη υπηρεσία ανεξαρτήτως της χρήσεως αυτής από τον δημότη

Εισφορά

- Υποχρεωτική καταβολή
- Συνδέεται με παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας στο δημότη
- Η υπηρεσία αντιστοιχεί σε μεγαλύτερη αξία από το ποσό της εισφοράς

Διαφορά φόρου και τέλους (στοιχείο ανταποδοτικότητας):

- Ο φόρος προσδιορίζεται από τη φοροδοτική ικανότητα του πολίτη, ενώ
- Το τέλος καθορίζεται από το βαθμό κατανάλωσης και το κόστος των παρεχόμενων αγαθών και υπηρεσιών

Ενότητα 2^η: Ίδια έσοδα ΟΤΑ Δήμων (2/2)

- **Φόρος** ηλεκτροδοτούμενων χώρων (η ετήσια αύξηση δεν μπορεί να είναι >20%)
- **Τέλη** καθαριότητας και ηλεκτροφωτισμού (αποκλειστική χρήση του εσόδου από το τέλος σε συγκεκριμένη υπηρεσία)
- **Τέλος** ακίνητης περιουσίας (ενιαίος συντελεστής σε όλο το δήμο, 0,25‰ – 0,35‰), $TAΠ = [\mu^2 \times \text{συντ. παλαιότητας} \times \text{Τιμή Ζώνης} \times \text{συντ. TAΠ} \times \text{ημέρες}] / 365$). Επιβαρύνει τον ιδιοκτήτη
- **Τέλος** χρήσης κοινόχρηστων χώρων (σε ετήσια βάση)
- **Τέλος** κρουαζιέρας (από το 2025, το 1/3 στους Δήμους)
- **Δικαίωμα** υδροληψίας και **δικαίωμα** χρήσης βοσκής
- **Εισφορά** για έκδοση οικοδομικών αδειών
- Έσοδα από ακίνητη περιουσία
- Έσοδα νεκροταφείων
- Λοιπά έσοδα

Ενότητα 2^η: Ίδια έσοδα Περιφερειών

Έσοδα κυρίως από χορήγηση αδειών και βεβαιώσεων και από τη διενέργεια ελέγχων.

- Τέλος άδειας/μεταβίβασης οχήματος
- Τέλος λαϊκών αγορών
- Έσοδα από επιβληθέντα πρόστιμα

Παραδείγματα προστίμων που επιβάλλονται από τις Περιφέρειες (Δ/νση Ανάπτυξης – Τμήμα Εμπορίου):

- Πρόστιμα σε πρατήρια υγρών καυσίμων (παραβίαση σφραγίδας αντλίας)
- Πρόστιμα σε καταστήματα εμπορίας για διαφορά ονομαστικής & πραγματικής τιμής σε προϊόν
- Πρόστιμα σε super markets για είσπραξη υψηλότερης τιμής στο ταμείο από την αναγραφόμενη
- Πρόστιμα σε εμπορικά καταστήματα για έλλειψη πινακίδων τιμών

- └ Ειδικά όσον αφορά στα έσοδα από την άσκηση ελεγκτικών και κυρωτικών αρμοδιοτήτων από τις Περιφέρειες και τα σχετικά επιβαλλόμενα πρόστιμα, η νομοθεσία είναι διάσπαρτη καθώς συνδέεται με την άσκηση αρμοδιοτήτων πολλών Υπουργείων.
- └ Η ποσοστιαία απόδοση κάποιων προστίμων στις Περιφέρειες συχνά επιβάλλει τη διακριτή παρακολούθηση τους στον Π/Υ. (π.χ. 50% των εισπραττόμενων προστίμων και προσαυξήσεων επ' αυτών που επιβάλλονται από τις Περιφέρειες αποτελούν έκτακτο έσοδο τους, εφόσον από άλλη διάταξη δεν ορίζεται μεγαλύτερο ποσοστό).

Ενότητα 2^η: Δανεισμός Ο.Τ.Α. (1/2)

Γενικές προϋποθέσεις δανεισμού ΟΤΑ αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση επενδύσεων και των χρεών τους:

- Το ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης των τοκοχρεωλυτικών δόσεων του δανείου να είναι $<20\%$ των ετήσιων τακτικών εσόδων.

Το ποσοστό αυτό μπορεί να αναπροσαρμόζεται με ΥΑ του ΥΠΕΣ μετά από γνώμη της ΚΕΔΕ/Ένωσης Περιφερειών.

- Το συνολικό χρέος του ΟΤΑ που προχωράει σε σύναψη δανείου να μην υπερβαίνει το 60% των συνολικών εσόδων του (ΥΑ 43093, Β'1153/30.07.2010).

Ως συνολικό χρέος θεωρείται το σύνολο των βραχυπρόθεσμων (<1 έτους) & μακροπρόθεσμων ($>1(?)$ έτους) υποχρεώσεων.

Διαχρονικά, το ποσοστό χρέους των ελληνικών ΟΤΑ προς το συνολικό εθνικό χρέος είναι από τα χαμηλότερα της ΕΕ. Η εφαρμοζόμενη περιοριστική πολιτική προέρχεται από την ανάγκη για εφαρμογή πολιτικών πρόληψης της υπερχρέωσης των ΟΤΑ.³⁰

Ενότητα 2^η: Δανεισμός Ο.Τ.Α. (2/2)

Κατηγορίες και προϋποθέσεις βάσει των οποίων οι ΟΤΑ μπορούν να συνάψουν δάνεια:

- *Δάνειο ισοσκέλισης* (άρθρο 43, ν.4325/2015). Αποκλειστικός σκοπός η χρηματοδότηση χρεών για ισοσκελισμό των Π/Υ τους.
- *Δάνειο αναχρηματοδότησης* (άρθρο 81, ν.4316/2014). Αποκλειστικός σκοπός η αναχρηματοδότηση δανείων.
- *Δάνειο ενεργειακού συμψηφισμού* (ΤΠ&Δ). Αφορά στη χρηματοδότηση φωτοβολταϊκών σταθμών και την εξοικονόμηση πόρων μέσω του ενεργειακού συμψηφισμού.
- *Δάνειο ενεργειακής αναβάθμισης* (ΤΠ&Δ). Αφορά στη χρηματοδότηση προμήθεια και εγκατάστασης ενεργειακά αποδοτικότερου οδοφωτισμού.

Για τους δύο τελευταίους τύπους δανείων προβλέπεται παράκαμψη των περιορισμών (20% & 60%) αν με μελέτη τεκμηριώνεται η συνολική εξοικονόμηση για τον ΟΤΑ.

Καλές Γιορτές!

